

Верховна Рада України прийняла низку законів та розглядає низку законопроектів, направлених на гармонізацію правових норм українського права з нормами права країн Європейського Союзу. Особливо важливе значення відіграє Закон України «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період», яким передбачається скасування такої окремої організаційно-правової форми юридичних осіб, як підприємства. Проте, необхідно проводити подальше реформування законодавства України та, зокрема, скасувати об'єднання підприємств, а натомість, запровадити в праві України таку організаційно-правову форму господарювання, як партнерство, що існує в праві європейських та інших економічно розвинутих країн та поширена на практиці.

Список використаних джерел:

1. Класифікація організаційно-правових форм господарювання. Державний класифікатор України ДК 002:2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0097609-04#Text> (дата звернення: 01.12.2024).
2. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 01.12.2024).
3. Цивільний кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 01.12.2024).
4. Господарський кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 01.12.2024).

Микитенко Інеса Андріївна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 301 н.г. «Право» ННПП НАВС

Науковий керівник:

Задорожна Анастасія Петрівна,

доцент кафедри цивільного права НАВС, кандидат юридичних наук,
доцент

ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВОСУДДЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Електронне правосуддя в цивільному процесі є однією з ключових складових цифрової системи правосуддя загалом. У широкому розумінні воно охоплює впровадження та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на всіх етапах судового провадження з метою

підвищення ефективності, доступності, прозорості та оперативності правосуддя. В умовах реформування судової системи України, а також з огляду на євроінтеграційні процеси, становлення електронного правосуддя є не лише актуальним, а й необхідним кроком до забезпечення права на справедливий суд відповідно до стандартів Європейського Союзу.

В Україні електронне правосуддя поступово запроваджується через систему «Електронний суд» як компонент Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС). Електронний суд – це автоматизована система, яка дозволяє його зареєстрованому учаснику направляти в електронному вигляді позовну заяву та додані до неї документи, інші процесуальні документи по справі, обмін документами (надсилання та отримання документів) в електронній формі між судами, між судом та учасниками судового процесу, між учасниками судового процесу, а також фіксування судового процесу і участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції, а також надсилання судових повісток та судових повідомлень судом, та інших процесуальних документів. [1, с. 100]. Такий формат сприяє спрощенню доступу до правосуддя, зменшенню бюрократичного навантаження та прискоренню розгляду справ.

Система електронного судочинства, як спосіб організації державної влади за допомогою інформаційних мереж покликана забезпечувати функціонування органів влади в режимі реального часу та робить його максимально простим і доступним для громадян [1, с.100].

Нормативне підґрунтя функціонування електронного правосуддя в Україні створює, зокрема, Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [2], який визначає правовий статус електронного документа та закріплює його рівність із паперовим документом за юридичною силою. Це положення має фундаментальне значення для визнання та прийняття електронних доказів і процесуальних документів у цивільному процесі.

Запуск спеціалізованого додатку «eСуд» став вагомим кроком для судочинства України в цілому. Перевагами функціонування ЄСІТС є ефективність, прозорість і значна економія коштів та людських ресурсів [3, с.81].

Однак, нині електронне судочинство стикається з низкою серйозних викликів, які необхідно подолати для його успішного впровадження та функціонування. Одним із головних є забезпечення високого рівня кібербезпеки та захисту персональних даних, оскільки судові процеси містять чутливу інформацію, яка повинна бути надійно захищена від несанкціонованого доступу та кібератак. Крім того, є проблема забезпечення рівного доступу до електронних судових послуг для всіх громадян, включаючи людей з обмеженими можливостями та мешканців віддалених регіонів, де інфраструктура інтернет-зв'язку може бути не досить розвиненою. Також важливою перешкодою є недостатній рівень підготовки та навчання суддів та працівників судових установ для роботи з новітніми цифровими технологіями, що може призводити до низької ефективності використання електронних систем [5, с.7].

Проте електронне судочинство не позбавлене і недоліків щодо його правових аспектів та практичного функціонування. Подальша реформа та вдосконалення системи електронного судочинства матимуть позитивний вплив на судову систему в Україні і сприятимуть ефективності, доступності правосуддя [4, с.211].

Загалом, для втілення повноцінного «Електронного суду» необхідна реалізація таких можливостей, як: забезпечення двосторонньої комунікації між судом, учасниками судового процесу та усіма іншими заінтересованими особами за допомогою засобів сучасних електронних інформаційно-комунікаційних технологій; визнання електронних інформаційних ресурсів та електронних транзакцій повноцінними доказами в судовому процесі; вчинення усіх процесуальних дій в електронному форматі. В Україні є усі передумови для впровадження «Електронного суду» як форми судового процесу [6, с.325].

Таким чином, розвиток електронного правосуддя має позитивні перспективи. Зокрема, йдеться про удосконалення законодавства з урахуванням європейських стандартів, подальше технічне забезпечення судів, підвищення кваліфікації суддів та працівників апарату судів у сфері цифрових технологій, а також поширення позитивного досвіду застосування електронного правосуддя в країнах ЄС. За умови системного підходу до вирішення наявних проблем електронне правосуддя здатне стати ефективним інструментом модернізації цивільного процесу в Україні.

Список використаних джерел

1. Стрижкова В. М. Електронне правосуддя: міжнародний досвід та перспективи впровадження в Україні: монографія. Київ: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2019. 188 с. URL: [https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Strizhkova19Mono/Strizhkova19Mono%20\(6\).pdf](https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Strizhkova19Mono/Strizhkova19Mono%20(6).pdf) (дата звернення 08.05.2025).
2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення 08.05.2025).
3. Васильєва-Шаємова Ж. В., Кожемякіна К. С. Електронне судочинство у цивільному процесі України: тенденції розвитку та вплив карантину. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №3. С. 78-82. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-3/15> (дата звернення 08.05.2025).
4. Сkochиляс-Павлів, О. В. Сучасний стан електронного судочинства в Україні. *Київський часопис права*. 2024. №1. С. 207-212. URL: <https://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/425/411> (дата звернення 08.05.2025).
5. Парасюк В. М., Онишко О. Б., Бориславський Р. А. Теоретико-правові засади електронного судочинства в цивільному процесі України: сучасні виклики. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2025. № 1. С. 3-8. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/950/924> (дата звернення 08.05.2025).

6. Гетьман А. П., Атаманова Ю. Є., Мілаш В. С. Правове регулювання відносин у мережі Інтернет: монографія / за ред. С. В. Глібка, К. В. Єфремової. Харків: Право, 2016. 360 с. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Yefremova/4_3.pdf (дата звернення 08.05.2025).

Молокова Ангеліна Русланівна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 308 н.г. «Право» ННІПП НАВС

Науковий керівник:

Сидоренко Наталія Олександрівна,

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін НАВС

ГАРАНТІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

Право на справедливий суд є фундаментальним елементом правової держави та гарантією захисту прав і свобод людини. У контексті європейської інтеграції України та приведення національного законодавства до права Європейського Союзу особливого значення набуває дотримання права на справедливий суд, закріпленого у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950) та висвітленого у рішеннях Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Незважаючи на існуючі національні правові механізми реалізації права на справедливий суд, в Україні досить часто фіксують порушення принципу доступу до правосуддя, порушення розумних строків розгляду справ у судах, випадки зловживання процесуальними правами тощо. Саме тому аналіз положень національного законодавства у контексті їх відповідності міжнародним стандартам є надзвичайно актуальним.

Право на справедливий суд закріплено у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка гарантує кожному право на справедливий і публічний розгляд його справи впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом [1].

Гарантії реалізації права на справедливий суд у цивільному процесі – це сукупність юридичних, процесуальних та організаційних засобів, закріплених у національному та міжнародному праві, які забезпечують кожній особі можливість ефективного, неупередженого, публічного та своєчасного розгляду її цивільної справи незалежним судом, створеним відповідно до закону [6, с. 47].

У національному праві це право реалізується через призму норм, закріплених зокрема, у ст. 55, 124 Конституції України, та у Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК України), який встановлює такі процесуальні принципи, як рівність усіх учасників судового процесу перед законом та судом (ст. 6 ЦПК України); змагальність сторін (ст. 12 ЦПК України); забезпечення права на апеляційний перегляд справи; забезпечення